

En strategi för museisäkerhet

Statens kulturråd

Innehåll

3 Uppdrag

3 Bakgrund

4 Analys

6 Ställningstaganden

9 Fysiskt skydd för de centrala museerna – rekommendationer

10 Inledning

10 Allmänna utgångspunkter för säkerheten vid museerna

12 Ansvar, regler och rutiner för fysiskt skydd

13 Rekommendationer gällande fysiskt skydd mot stöld och skadegörelse

19 Skydd mot brand

20 Definitioner

21 Rekommenderad litteratur

1. Uppdrag

Regeringen gav den 18 januari 2001 Statens kulturråd i uppdrag att tillsammans med de centrala museerna utarbeta en strategi för att förbättra säkerheten vid museerna.

Uppdraget har letts av en projektgrupp bestående av representanter från Bohusläns museum, Historiska museet, Kammarkollegiet, Nationalmuseum, Statens kulturråd samt Östasiatiska museet. Statens kulturråd har varit sammankallande. Utkastet till strategi har löpande diskuterats i projektgruppen.

Projektgruppen har valt att svara på uppdraget i form av bifogade strategi. Strategin innehåller en analys av den utveckling som påverkar säkerhetsarbetet hos museerna. Strategin innehåller även förslag till struktur för framtida arbete för att förbättra museernas säkerhet.

Till strategin bifogas rekommendationer för utformningen av det fysiska skyddet vid museerna, som projektgruppen har utarbetat. Kulturrådet har erfarit att Kammarkollegiet avser att tillämpa dessa rekommendationer vid de bedömningar av museernas säkerhetsnivå som görs vid ansökan om statlig utställningsgaranti. Samtidigt bör rekommendationerna kunna tjäna som vägledning för samtliga museer i deras framtida säkerhetsarbete.

I regeringens uppdrag angavs även att Kulturrådet skall vara samordnande för vissa av de statligt finansierade museernas upphandling av säkerhetssystem m.m. i de fall sådan upphandling är aktuell.

2. Bakgrund

Frågan om museisäkerhet har fått ökad uppmärksamhet på senare tid. Flera handböcker och utredningar har skrivits i ämnet. Många olika aktörer, inte minst media, har uppmärksammat frågan och pekat på behovet av en förbättrad säkerhet. Genom det ökade intresset för säkerhetsfrågor har också säkerhetsmedvetandet höjts på de svenska museerna.

Ett av museernas grundläggande uppdrag består i att bevara museiföremålen för att kunna visa dem för kommande generationer. Av detta uppdrag följer att museerna är skyldiga att vidta åtgärder för att minimera risken för stöld, skadegörelse eller andra skador på museiföremålen.

Museerna ansvarar själva för att en tillfredsställande säkerhetsnivå för verksamheten upprätthålls. Museerna har i tidigare utredningar från Kulturrådet rekommenderats att genomföra analyser av säkerheten och upprätta strategier, vilket vissa museer också har gjort.

Samtidigt är det en allmän bild att flera museer saknar ett genomarbetat säkerhetstänkande. Orsakerna till detta varierar, men det är tydligt att det finns ett behov av vägledning och stöd från centralt håll. Även om intresset för säkerhetsfrågorna kan sägas ha vaknat, så saknas nödvändiga strukturer för ett integrerat och kontinuerligt säkerhetsarbete.

Utställningsgarantier

För att åstadkomma ett ekonomiskt skydd för inlånade konstverk kan museer erhålla en utställningsgaranti, enligt förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier. Garantin täcker skada på eller förlust av föremål. Beslut om utställningsgarantier fattas av Statens kulturråd, efter synpunkter från Kammarkollegiet. Om Kammarkollegiet avstyrker ansökan på grund av att säkerhetskraven inte är uppfyllda, får garanti inte beviljas.

Kammarkollegiets framtida bedömningar av säkerhetskraven kommer att bygga på de rekommendationer för fysiskt skydd som bifogas strategin. Kulturrådet anser emellertid att det är rimligt att samtliga museer ser rekommendationerna som vägledande i sitt säkerhetsarbete. I dagsläget är det inte rimligt att förvänta sig att museerna uppfyller rekommendationernas säkerhetsnivå, men nivån bör tjäna som utgångspunkt för museernas framtida säkerhetsarbete.

Som ett alternativ till den statliga utställningsgarantin kan statliga museer försäkra sina konstverk hos Kammarkollegiet, vilket dock är betydligt mer kostsamt.

3. Analys

3.1 Inledning

Ett antal faktorer har bidragit till att frågan om museernas säkerhet har fått ökad uppmärksamhet. Förändrade förutsättningar i museernas verksamhet, den allmänna brottsutvecklingen, marknadens uppvärdering av konstföremål är några exempel. Samtidigt är kunskapen om förebyggande och skadebegränsande åtgärder större i dag än tidigare, vilket ger goda förutsättningar för att ökade ansträngningar skall öka säkerheten.

3.2 Ökad intensitet

För ett museum är det självklart att åtråvärda konstverk förvaras i lokaler dit allmänheten har tillträde, det ingår i museernas uppdrag. Samtidigt befinner sig museerna i en sårbar och utsatt situation vid de tidpunkter när allmänheten har tillträde till lokalerna. Tidigare undersökningar visar nämligen att merparten av museibrotten begås vid tidpunkter när museerna är öppna för allmänheten¹. I takt med att antalet besökare blir fler, ökar också kraven på museernas säkerhetstänkande. Samtidigt är det ett naturligt mål för museerna att försöka öka antalet besökare, och oproportionerliga säkerhetsåtgärder skulle i vissa fall kunna motverka ett sådant mål. Utgångspunkten måste vara att föremålen kan göras tillgängliga för upplevelser såväl under utställningar som för framtiden och utformningen av museiföremålens skydd måste därför ha både ett kortsiktigt och ett långsiktigt tillgänglighetsperspektiv.

En annan utgångspunkt för säkerhetsarbetet i dag är det ökande nationella och internationella samarbetet mellan museerna emellan. Detta har medfört ett ökat antal vandringsutställningar och lån mellan museer och det är av stor vikt att museernas säkerhetstänkande inte inskränks till enbart de egna lokalerna, utan även omfattar vandringsutställningar och transport av föremål från och till museerna.

3.3 Ny brottslighet

Den senaste tiden har ett flertal uppmärksammade stölder riktats mot kända museer, såväl i Sverige som i våra nordiska grannländer. Händelserna har aktualiserat frågan om museernas säkerhet, och ett förbättrat säkerhetsarbete har efterfrågats i syfte att förebygga den här typen av brottslighet.

Statistik från Brottsförebyggande rådet visar på en stigande men utplanande kurva för den allmänna brottsutvecklingen. Det är dock svårt att få en samlad bild av utvecklingen av brott riktade mot museer. En specialstudie av inbrott och stölder i museer gjordes under 1980-talet, men i dag saknas det en aktuell analys av brottsutvecklingen på detta område.

Den kunskap vi har om brottsutvecklingen i andra länder visar att museerna utomlands hittills har varit föremål för brott i större utsträckning än de svenska museerna. Delvis kan detta bero på att den typ av organiserad brottslighet som har störst intresse i att handla med stulna konstföremål har haft begränsad verksamhet i Sverige. Möjligen kan den senaste tidens stölder vara ett tecken på att även svenska museer framöver kommer att bli mer utsatta för den internationella brottslighetens intresse. Oavsett om utvecklingen går åt detta håll eller inte finns det starka skäl att vidta och bibehålla åtgärder för att även fortsättningsvis försvåra denna typ av brottslighet, exempelvis genom ett fortsatt medvetet säkerhetsarbete och brottsförebyggande insatser.

3.4 Högre värden

Ett annat viktigt skäl att höja kraven på säkerhetsnivån är att värdena på de konstföremål som ställs ut har stigit. Marknadspriserna på konstföremål har ökat avsevärt och värdena på museernas samlingar ökar i samma takt. Vid de svenska museernas större utställningar kan de inlånade föremålens samlade värde i dagsläget uppgå till mellan en och två miljarder kr. Även om dessa utställningar försäkras genom en statlig utställningsgaranti eller på något annat sätt, blir de ekonomiska konsekvenserna av stöld, skadegörelse, brand eller liknande händelser mycket kännbara.

Brandrisken förtjänar att uppmärksammas särskilt. Följderna av brandskador kan bli mycket stora, oersättliga museiföremål kan gå helt förlorade. Ett tillfredsställande brandskydd måste därför ha hög prioritet i samtliga museer.

3.5 Ett brottsförebyggande arbete på museerna

Senare tids kunskap om och utveckling inom området visar att ett samordnat och fokuserat brottsförebyggande arbete kan leda till goda resultat. En viktig uppgift för museerna är därför att öka sin kompetens på detta område. Utgångspunkten för arbetet måste vara att museerna på ett systematiskt sätt kartlägger riskerna för brottsliga angrepp och utifrån denna kunskap utvecklar strategier för att förebygga dessa risker. En sådan strategi kan ligga till grund för planering av lokaler, sättet att exponera föremål och utformningen av övervakningen. Insatser som medför att det krävs en ökad ansträngning för att genomföra brottet eller att en potentiell gärningsman löper större risk för upptäckt är exempel på brottsförebyggande åtgärder.

Varje museum bör därför i den egna säkerhetsanalysen se över brottsförebyggande faktorer, till exempel in- och utpasseringar, patrulleringar, kameraövervakning m.m. I projektgruppens rekommendationer, som bifogas strategin, återfinns fler exempel på denna typ av åtgärder. Samtidigt handlar ett brottsförebyggande arbete om mer än bara fysiskt skydd. Arbetet måste utgå från en helhetssyn på verksamheten och syfta till att inkludera ett brottsförebyggande perspektiv i den löpande verksamhetsplaneringen. En förutsättning för att ett sådant förhållningssätt skall få genomslag i verksamheten är att verksamhetens ledning är engagerad i detta arbete.

Det är i sammanhanget viktigt att erinra om den pågående utredningen om användning av kameraövervakning i syfte att förebygga brott (direktiv 2001:53). Kameraövervakning kan användas som brottsförebyggande instrument, och vara ett användbart hjälpmedel för att utreda brott. Samtidigt är metoden känslig eftersom den medför ett intrång i betraktarens integritet, och den kan också inverka negativt på besökarens konstupplevelse och ge ett sämre helhetsintryck av museibesöket. Därför måste system för kameraövervakning eller annan kontroll bygga på en avvägning mellan intresset av att förebygga och utreda brott mot intresset av att värna betraktarens integritet. Kameraövervakning som metod för att öka museisäkerheten bör accepteras endast om det kan visas att metoden är effektiv och leder till en väsentlig förbättring av museets skydd.

Dessa frågor måste analyseras noga och utredningen skall enligt direktiven samråda med berörda instanser. Kulturrådet kommer att följa detta arbete med stort intresse.

3.6 Internationellt samarbete

Museisäkerhet har länge diskuterats i olika internationella sammanhang. Ett strukturerat nordiskt samarbete har pågått sedan 1983, och kontaktpersoner finns i varje land. Representanter för de olika länderna träffas för erfarenhetsutbyte och diskussion om aktuella frågor, hotbilder, förutsättningar för säkerhetsarbete m.m. Det finns stora likheter i de nordiska museernas arbetssätt, organisation och förutsättningar vilket skapar goda förutsättningar för ett lyckat samarbete.

På internationell nivå finns ett samarbete inom ICOM (International Council of Museums) som sedan 1974 har en särskild kommitté för säkerhetsfrågor ICMS (International Committee for Museum Security). ICMS samlar specialister inom säkerhetsområdet, brandskydd och katastrofberedskap. Årligen hålls konferenser där frågor om internationella frågor om brottslighet och museisäkerhet diskuteras och analyseras.² ICMS ger även ut nyhetsbrev och publikationer och har på senare tid givit ut »Museum Security and Protection: A Handbook for Cultural Heritage Institutions« och »Vocabulary of Museum Security Terms«.

På EU-nivå har man intensifierat det brottsförebyggande arbetet under senare år, bland annat för att försvåra handeln med stulna konstföremål. Ett särskilt EU-forum för brottsförebyggande frågor har inrättats, i syfte att låta berörda myndigheter och organisationer utbyta erfarenheter för att höja

kunskapsnivån om brottsförebyggande frågor. På forumets första möte i maj 2001 diskuterades handel med stulna konstföremål som en av fyra frågor. Inom detta område är ambitionen att utveckla gemensamma åtgärder och ta fram initiativ som kan bidra till att begränsa handeln med stulna konstföremål. Som första konkreta resultat av forumets möte kommer man att gå vidare med diskussioner om hur man identifierar efterlysta konstverk, samt inleda ett arbete med en europeisk uppförandekod med etiska regler för konsthandlare.

3.7 Slutsatser

Enligt Kulturrådets bedömning finns det ett tydligt behov av att stärka arbetet med museisäkerhet. Rent allmänt krävs ett grundskydd, generellt tillämpligt på museets verksamhet, för att säkerställa att samtliga föremål och lokaler skyddas på ett tillfredsställande sätt. Därutöver krävs ett särskilt skydd för vissa särskilt utsatta eller värdefulla föremål. Dessa två former av skydd bör utformas efter varje museums behov och ta i beaktande de nya former av brottslighet som har utvecklats, likväl som de nya risker som museerna utsätts för. En brottsförebyggande dimension är viktig vid den närmare utformningen av dessa skydd.

Enligt Kulturrådets bedömning finns det skäl att förstärka kunskapen om brottsutvecklingen i syfte att säkerställa att relevanta säkerhetsaspekter beaktas i museernas planering av verksamheten. Enligt Kulturrådets mening bör en mer systematisk uppföljning av angreppen på museala föremål komma till stånd. Kulturrådet bör i samarbete med berörda intressenter utforma ett system för en sådan uppföljning.

4. Ställningstaganden

Sammanfattning av Kulturrådets förslag

Kulturrådet framhåller att museerna i högre rad än tidigare bör integrera ett säkerhetsperspektiv i alla delar av verksamheten. Detta bör manifesteras genom att museerna utarbetar en plan för säkerhetsarbetet, som årligen revideras i samband med verksamhetsplanering. Denna plan bör innehålla en kartläggning av hotbild och en riskanalys samt en strategi för hur riskerna skall förebyggas.

Som ett stöd för detta arbete föreslås att Kulturrådet utvecklar sin utbildningsverksamhet på området och att Kulturrådet även fortsättningsvis ger råd om hur museerna kan utforma sitt säkerhetsarbete. För att säkerställa ett effektivt kunskapsutbyte på området föreslås att de statliga museerna årligen överlämnar sin reviderade säkerhetsplan till Kulturrådet.

Slutligen föreslås att Kulturrådet får i uppdrag att tillsammans med BRÅ och andra relevanta intressenter bevaka brottsutvecklingen på området och att förmedla den kunskap som finns på museerna om säkerhetsarbetet.

Utifrån de överväganden som har nämnts i det föregående anser Kulturrådet att fyra utgångspunkter skall gälla för det fortsatta arbetet med museisäkerhet, nämligen

- att museernas arbete med att förbättra sina kunskaper om säkerhetsarbete bör fortsätta,
- att museerna även fortsättningsvis skall ansvara för egna säkerhetsanalyser och utforma insatser i den egna organisationen,
- att Kulturrådet bör ge råd och stöd till museerna i deras arbete med att förbättra museisäkerheten och ha en dialog med museerna om säkerhetsfrågor, samt
- att Kulturrådet bör samordna det nationella arbetet med museisäkerhet och fördjupa kunskaperna om brottsutvecklingen på området.

4.1 Ett genomtänkt säkerhetsarbete på institutionerna

Det är museerna som har det fulla ansvaret för den egna organisationen och som besitter sakkunskapen om museets egna organisatoriska, personella, lokalrelaterade och ekonomiska förutsättningar. Därför bör

museerna även fortsättningsvis ha ett tydligt ansvar för sitt egna säkerhetsarbete. Det finns enligt Kulturrådets mening skäl att förtydliga detta uppdrag.

Med säkerhetsarbete avses inte bara organisatoriska och tekniska frågor om lås och larm. Ett hållbart säkerhetsarbete måste bygga på en helhetssyn på verksamheten, innefatta ett genomtänkt förhållningssätt till säkerhetsfrågor på alla organisatoriska nivåer och avdelningar och syfta till att påverka attityderna inom museets verksamhet. För att säkerställa att säkerhetsfrågor inkluderas i en löpande diskussion om museernas verksamhet och ekonomi, bör ett säkerhetstänkande som innefattar såväl ett brottsförebyggande perspektiv som ett allmänt riskanalytiskt förhållningssätt inkluderas i museernas årliga verksamhetsplanering.

Enligt Kulturrådets mening bör varje museum ges i uppdrag att utarbeta och årligen revidera en säkerhetsplan för den egna verksamheten, som tydligt analyserar svaga punkter och löpande föreslår förbättringsåtgärder. En modell för denna säkerhetsplan bygger på följande moment:

- 1) En *beskrivning av verksamheten* som tar sikte på museets typ och karaktär, byggnadernas beskaffenhet, läge och övriga förutsättningar. Även innehållet i verksamheten – dvs. förekomsten av utställningar, in- och utlån, ateljéer m.m. – behöver inkluderas i beskrivningen. Det är viktigt att i alla led av utarbetandet av säkerhetsplanen involvera medarbetarna i så stor utsträckning som möjligt.
- 2) En *identifiering av hotbilden* som bör innefatta de hot som riktas mot museet, såväl interna som externa, planerade och uppsåtliga angrepp likväl som olyckshändelser. En kartläggning av tidigare inträffade händelser och en framåtblickande omvärldsanalys är exempel på metoder för att identifiera relevanta hot. Brandrisk måste beaktas särskilt, likaväl som risken för att konstverk skadas av fukt eller på motsvarande sätt. Också hot i form av interna angrepp, svinn och liknande händelser måste beaktas.
- 3) En *analys av riskerna* som bör innehålla en värdering av riskerna, en bedömning av sannolikheten för att de identifierade hoten inträffar och förväntade konsekvenser av att hoten förverkligas. Riskanalysen bör vara tillräckligt genomarbetad och detaljerad för att kunna tjäna som utgångspunkt för bedömning av vilka åtgärder som krävs för att utforma och förbättra museets säkerhetssystem. Museerna bör uppmanas att rådgöra med andra museer, Kulturrådet, polis- och brandkårsmyndigheter samt övriga berörda i syfte att säkerställa att frågan får en allsidig bedömning.
- 4) En *strategi* som utgår från behov i riskanalysen och som omfattar hela museets säkerhetsarbete, både med ett kortsiktigt och ett långsiktigt perspektiv. Strategin bör innehålla tydliga målsättningar för säkerhetsarbetet och innehålla en bedömning av vilka förebyggande och skadebegränsande åtgärder som behöver vidtas. Åtgärderna kan avse förbättringar av det fysiska skyddet, likaväl som utbildning och andra former av attitydpåverkan. Strategin bör anvisa personella och ekonomiska resurser. Det är av stor vikt att strategin klargör ansvarsfördelningen för säkerhetsfrågorna och att strategin är väl förankrad i museets ledning.
- 5) En *årlig uppföljning*. Hela säkerhetsplanen bör revideras varje år. Genomförda åtgärder måste utvärderas i syfte att se om de uppsatta säkerhetsmålen har uppnåtts. Hot och risker påverkas av förändringar i omvärlden och säkerhetsarbetet måste kontinuerligt anpassas till nya förutsättningar. Ett sätt att säkerställa en nödvändig kontinuerlig omprövning av säkerhetsarbetet kan vara att inkludera revideringen av säkerhetsplanen i museernas årliga verksamhetsplanering.

Flera museer arbetar redan i dag med planer för säkerheten. Men det finns skäl att förtydliga museernas uppdrag härvidlag. Enligt Kulturrådets mening skulle ett uppdrag till museerna att upprätta och årligen

revidera säkerhetsplaner, exempelvis enligt ovan föreslagna modell, medföra att säkerhetsaspekter beaktas i museernas verksamhet i större utsträckning än i dag, och därigenom bidra till en förbättrad museisäkerhet.

4.2 Kulturrådets samordnande roll

Kulturrådet erbjuder i dag rådgivning och stöd till museerna i frågor som rör deras säkerhetsarbete. Kulturrådet har exempelvis samordnat upphandling av museernas bevakningstjänster och svarat för experthjälp vid museernas bedömning och utformning av det fysiska skyddet. Denna verksamhet har varit uppskattad och bör enligt Kulturrådets mening fortsätta.

Enligt Kulturrådets bedömning finns det idag ett behov av ökade ansträngningar för att höja medvetandet och kunskapsnivån om museisäkerhet. Dialogen mellan museernas säkerhetsansvariga behöver utvecklas, och det finns även skäl att utveckla formerna för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Kulturrådet har redan i dag en central funktion i rådgivning och informationsutbyte om museisäkerhet. Enligt Kulturrådets mening finns det behov av att stärka rådets samordnande funktion i detta avseende. Det finns också skäl att ytterligare utveckla rådets utbildningsverksamhet på området.

För att underlätta Kulturrådets samordning av informationsutbytet föreslås att de statliga museerna åläggs att årligen vid ett visst givet datum överlämna sin reviderade säkerhetsplan till Kulturrådet. Planen bör i denna version vara »tvättad« från känsliga uppgifter, i syfte att inte äventyra museernas säkerhet. Sannolikt kan en sådan rutin även utgöra ett ytterligare incitament för museerna att verkligen utarbeta säkerhetsplanen.

4.3 Öka kunskaperna om museibrottsligheten

Kulturrådet anser att kunskaperna om och omfattningen av utvecklingen av brott riktade mot museer behöver stärkas. I dag är det statistiska underlaget i detta avseende svårtillgängligt och otillräckligt. Samtidigt finns det ett stort behov av heltäckande och tillförlitlig information om brottsutveckling och trender på området. En sådan kunskap behövs, inte minst för att bedöma behovet av framtida åtgärder. Det skulle därför enligt Kulturrådets uppfattning vara värdefullt att få en samlad bild av den senaste tidens brottsutveckling på området.

Ett sätt att åstadkomma en sådan samlad bild kunde vara att ge Kulturrådet i uppdrag att i samråd med BRÅ och andra relevanta aktörer genomföra en statistisk kartläggning av brott och skadegörelse riktad mot museer under den senaste 5-års perioden. Ett sådant uppdrag borde även innefatta metoder för att mer systematiskt samla in information om brottslighet som är riktad mot museer, bevaka den allmänna brottsutvecklingen på området och förmedla den kunskap som finns på museerna om säkerhetsarbetet.

I sammanhanget bör erinras om att stölder och skadegörelse riktad mot andra delar av det svenska kulturarvet, exempelvis kyrkorna, har uppmärksammats på senare tid. Även inom detta område finns det ett behov av en tydligare bild av utvecklingen. Det bör därför övervägas om Kulturrådets uppdrag att samla in information även bör omfatta utvecklingen av brott riktade mot andra bärare av kulturarvet.

1. Se exempelvis Säkerhet på museer – en handbok (Ambrosiani och Lundström), s 11.
2. ICMS kommer att arrangera en konferens om säkerhet och utbildning i Prag 1–7 september 2002.

Fysiskt skydd för de centrala museerna – rekommendationer

Bilaga till Kulturrådets rapport

»En strategi för museisäkerhet«

Inledning

Dessa rekommendationer har utarbetats av den projektgrupp som har bistått Kulturrådet vid fullgörandet av Kulturdepartementets uppdrag att föreslå en strategi för att förbättra museisäkerheten.

Rekommendationerna är avsedda som vägledning för museernas säkerhetsarbete och utgår från de behov som finns hos de centrala statliga museerna. Rekommendationerna kan emellertid användas också av regionala museer och andra museer. Kammarkollegiet kommer att utgå från rekommendationerna vid framtida bedömningar av museernas säkerhetsnivå i samband med ansökningar om statlig utställningsgaranti.

Rekommendationerna gäller det grundläggande fysiska skyddet, det fysiska skyddet mot stöld och skadegörelse samt skydd mot brand. Rekommendationerna behandlar inte klimat- och ljusförhållanden eller andra liknande faktorer som påverkar museernas föremålssamlingar.

Rekommendationerna är inte bindande och har följaktligen inte företräde framför någon bindande föreskrift.

1. Allmänna utgångspunkter för säkerheten vid museerna

1.1 Det fysiska skyddets syfte och inriktning

Museerna har ett ansvarsfullt uppdrag i att förvalta och visa upp värdefulla föremål. Samtidigt är museerna utsatta för betydande risker. Händelser som stöld, skadegörelse, brand, olyckshändelser och liknande utgör ett tydligt hot mot museernas samlingar och deras verksamhet. Ett effektivt säkerhetsarbete är därför en förutsättning för att museerna skall kunna utföra sitt uppdrag.

Museerna måste ha ett tillfredsställande allmänt grundskydd. Därutöver behöver skyddet även inriktas på de enskilda museiföremålen.

Varje museum bör upprätta en säkerhetsplan som innehåller en analys av samtliga hot och risker samt en strategi för att förstärka säkerheten (se nedan 1.2).

För att minska riskerna för stöld eller åverkan under den tid då museet är öppet för publik bör det mekaniska skyddet ökas och koncentreras på enskilda föremål. Även vid tider när museet är stängt för allmänheten bör målsättningen vara att ha ett gott mekaniskt skydd för föremålen, till exempel genom tillfredsställande inbrottslarm.

Även brandskyddet måste motsvara högt ställda säkerhetskrav eftersom brand, vid sidan av brottsliga angrepp, utgör en av de större riskerna vid museerna. Utformningen av brandskyddet bör ha som huvudsaklig inriktning att rädda liv, men även syfta till att skydda konstföremålen och innefatta en indelning av utställningslokalerna i brandceller för att effektivt skydda eller evakuera föremålen vid en begynnande brand.

Bortsett från det direkta fysiska skyddet av föremålen kan säkerheten indirekt stärkas genom en genomtänkt planering och placering av museernas utställningshallar i förhållande till andra utrymmen och aktiviteter i museet. Serveringar, försäljningsställen, verkstäder och liknande utrymmen för servicefunktioner bör också planeras med ett säkerhetsperspektiv.

Vad som sägs om utställda föremål gäller också för föremål i magasin.

Även personalens säkerhet måste beaktas. Det kan därför vara på sin plats att erinra om arbetsgivarens ansvar för personalens säkerhet under olika hot och risksituationer. Om detta finns klara direktiv och anvisningar i bl.a. Arbetsmiljölagen och Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling.

1.2 Uppbyggnad av ett grundläggande fysiskt skydd

Det fysiska skyddet vid museet bör tas fram på grundval av en *säkerhetsplan*, innefattande hotbild, riskanalys och strategi för åtgärder. Säkerhetsplanen bör följas upp och revideras årligen. Strategin bör utgå från en helhetssyn som inbegriper åtgärder i byggnader och lokaler, administrativa regler och fortlöpande utbildning av personalen, vilket tillsammans bildar ett tillfredsställande säkerhetssystem.

Den modell för säkerhetsplan som återfinns i Kulturrådets strategi för museisäkerhet innehåller följande moment.

1) En *beskrivning av verksamheten* som tar sikte på museets typ och karaktär, byggnadernas beskaffenhet, läge och övriga förutsättningar. Även innehållet i verksamheten – dvs. förekomsten av utställningar, in- och utlån, ateljéer m.m. – behöver inkluderas i beskrivningen. Det är viktigt att i alla led av utarbetandet av säkerhetsplanen involvera medarbetarna i så stor utsträckning som möjligt.

2) En *identifiering av hotbilden* som bör innefatta de hot som riktas mot museet, såväl interna som externa, planerade och uppsåtliga angrepp likväl som olyckshändelser. En kartläggning av tidigare inträffade händelser och en framåtblickande omvärldsanalys är exempel på metoder för att identifiera relevanta hot. Brandrisk måste beaktas särskilt, likaväl som risken för att konstverk skadas av fukt eller på motsvarande sätt. Också hot i form av interna angrepp, svinn och liknande händelser måste beaktas.

3) En *analys av riskerna* som bör innehålla en värdering av riskerna, en bedömning av sannolikheten för att de identifierade hoten inträffar och förväntade konsekvenser av att hoten förverkligas. Riskanalysen bör vara tillräckligt genomarbetad och detaljerad för att kunna tjäna som utgångspunkt för bedömning av vilka åtgärder som krävs för att utforma och förbättra museets säkerhetssystem. Museerna bör uppmanas att rådgöra med andra museer, Kulturrådet, polis- och brandkårsmyndigheter samt övriga berörda i syfte att säkerställa att frågan får en allsidig bedömning.

4) En *strategi* som utgår från behov i riskanalysen och som omfattar hela museets säkerhetsarbete, både med ett kortsiktigt och ett långsiktigt perspektiv. Strategin bör innehålla tydliga målsättningar för säkerhetsarbetet, och innehålla en bedömning av vilka förebyggande och skadebegränsande åtgärder som behöver vidtas. Åtgärderna kan avse förbättringar av det fysiska skyddet, likaväl som utbildning och andra former av attitydpåverkan. Strategin bör anvisa personella och ekonomiska resurser. Det är av stor vikt att strategin klargör ansvarsfördelningen för säkerhetsfrågorna och att strategin är väl förankrad i museets ledning.

5) En *årlig uppföljning*. Hela säkerhetsplanen bör revideras varje år. Genomförda åtgärder måste utvärderas i syfte att se om de uppsatta säkerhetsmålen har uppnåtts. Hot och risker påverkas av förändringar i omvärlden och säkerhetsarbetet måste kontinuerligt anpassas till nya förutsättningar. Ett sätt att säkerställa en nödvändig kontinuerlig omprövning av säkerhetsarbetet kan vara att inkludera revideringen av säkerhetsplanen i museernas årliga verksamhetsplanering.

Som nämnts ovan under 4) bör säkerhetsplanen anvisa ekonomiska, såväl som personella, resurser för säkerhetsarbetet. En kalkyl för den totala kostnaden bör upprättas. Utifrån en sådan kostnads kalkyl kan de olika komponenterna i säkerhetssystemet vägas mot varandra och en ekonomisk planering göras av det totala fysiska skyddet.

Varje museiföremål bör klassificeras med avseende på dess vetenskapliga, historiska, konstnärliga och ekonomiska värde. Faktorer som stöldbegärlighet, vilken typ av föremål som skall skyddas (målning, smycke, möbel etc.), material (glas, metall, trä etc.) och storlek måste beaktas. Det finns också skäl att analysera huruvida det förhållandet att ett föremål har ett symboliskt värde eller väcker anstöt hos någon person eller grupp påverkar riskbilden. Klassificeringen är en betydelsefull faktor i bedömningen av vilken skyddsnivå föremålet skall ha, och skyddsnivån ligger till grund för dimensioneringen av föremålets skydd. Vid dimensioneringen av skyddet skall risker som återfinns i säkerhetsplanen beaktas.

Det fysiska skyddet bör planeras i god tid före genomförande av utställningar, magasinsförvaring,

utlåning och transporter. För såväl fasta som tillfälliga utställningar bör upprättas särskilda PM om säkerhetsfrågor. I PM:n bör anges vilka gällande allmänna bestämmelser som gäller det fysiska skyddets genomförande liksom vilka krav som ställs i fråga om föremålets enskilda skyddsnivå.

Vid varje förändring i syfte att ytterligare höja skyddsnivån skall man försäkra sig om att den svagaste länken i det fysiska skyddet stärks.

Systemet för fysiskt skydd av museer och dess föremål skall inkludera samtliga komponenter som beskrivs nedan i sektionerna 3.2–3.3.

2. Ansvar, regler och rutiner för fysiskt skydd

2.1 Allmänt

Museets fysiska skydd skall om möjligt planeras enligt principen »försvar på djupet«. Det gäller såväl det förebyggande som det aktiva skyddet. Grunden för det fysiska skyddet är en kombination av administrativa rutiner, personell bevakning, mekaniskt skydd, teletekniska bevakningshjälpmedel, brandskydd och byggnadskonstruktion. Det fysiska skyddet skall planeras specifikt för varje enskilt museum utifrån dess särskilda förutsättningar.

Vid bedömning av risk för angrepp skall föremålets vetenskapliga, historiska och konstnärliga värde, geografiska placering (utställd, magasinerad, utlånad eller under transport) och liknande förhållanden beaktas.

2.2 Sekretess

I sekretesslagen (1980:100) finns regler om sekretess för vissa uppgifter. I sekretesslagens 5 kap 2 § föreskrivs att sekretess gäller för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om säkerhets- eller bevakningsåtgärd med avseende på byggnader, lokaler, inventarier eller andra värdeföremål.

Handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter skall hanteras i enlighet med sekretesslagens bestämmelser.

Myndigheten skall svara för att medarbetarna är insatta i vilka sekretessregler som gäller för verksamheten.

2.3 Ansvar och uppföljning

Myndighetschefen/museichefen ansvarar för att nödvändiga åtgärder vidtas för att det fysiska skyddet genomförs och upprätthålls enligt den fastställda säkerhetsplanen.

Myndighetschef/museichef bör utse en säkerhetshandläggare som har det löpande ansvaret för museets säkerhetsfrågor.

2.4 Kontroll av fysiskt skydd

Museet ansvarar för att skyddet kontrolleras på ett tillfredsställande sätt. Förslagsvis kan säkerhetshandläggaren kontrollera museiskyddet genom fortlöpande inspektioner. Inspektionerna bör dokumenteras skriftligt och nödvändiga justeringar och kompletteringar genomföras.

Statens kulturråd kan ställa expertis till förfogande för rådgivning och låta genomföra inspektioner av det fysiska skyddet vid museet.

Kammarkollegiet kommer att utgå från dessa rekommendationer vid framtida bedömningar av museernas säkerhetsnivå i samband med ansökningar om statlig utställningsgaranti. För att kontrollera att det fysiska skyddet är genomfört enligt rekommendationerna kommer inspektioner att genomföras genom Kammarkollegiets och Statens kulturråds försorg innan utfärdande av statlig utställningsgaranti.

2.5 Lagar och förordningar

Följande förteckning innehåller exempel på lagar och förordningar som i tillämpliga delar är styrande för det fysiska skyddet

- Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160)
- Förvaltningslagen (SFS 1986:223)
- Hälsoskyddslagen (SFS 1969:387)
- Lag om övervakningskameror m.m. (SFS 1990:484)
- Lag om allmän kameraövervakning (SFS 1998:150).
- Miljöskyddslagen (SFS 1969:387)
- Ordningslagen (SFS 1993:1617)
- Plan- och bygglagen (SFS 1987:10)
- Vägtrafikkungörelsen (SFS 1972:603)
- Förordning om kemiska produkter (SFS 1989:941)
- Räddningstjänstförordningen (SFS 1986:1107)

3. Rekommendationer gällande fysiskt skydd mot stöld och skadegörelse

Den skyddsplan som skall upprättas enligt 1.2. skall gälla som utgångspunkt för bedömning av det fysiska skyddets nivå vad gäller stöld och skadegörelse.

3.1 Fysiskt skydd för byggnader och föremål i utställning

3.1.1 Allmänt

För att uppnå god kontroll över verksamheterna inom museet bör lokalerna indelas i skydds- och behörighetszoner. Det blir då lättare att planera säkerheten och att särskilja verksamheterna från varandra i syfte att få kontroll över utrymmena och över vilka som är behöriga att uppehålla sig i de olika lokalerna. Nedan ges ett exempel på uppdelning i zoner.

Zon

- o. Närmaste yta utanför museet
 1. Entré, garderob, butik
 2. Servering
 3. Allmänna utställningsytor
 4. Montrar i allmänna utställningsytor
 5. Speciell utställningsyta
 6. Montrar i speciell utställningsyta
 7. Arkiv, bibliotek
 8. Administrativa utrymmen, kontor, personalutrymmen
 9. Verkstad
 10. Magasin i museets byggnad.

3.1.2 Mekaniskt skydd

En av grunderna för det fysiska skyddet är det mekaniska skyddet. Ett grundläggande syfte med skyddet är att möjliggöra för väktare eller polis att förhindra ett eventuellt angrepp mot museet, exempelvis genom att larm utlöses i god tid.

3.1.2.1 Mekaniskt skydd för omslutningsytor till lokaler där föremål förvaras, skall vara utförd i minst skyddsklass 3 i enlighet med Svenska Stöldskyddsföreningens norm SSF 200:3, Regler för mekaniskt inbrottsskydd. Om föremålen i utställning är väl skyddade mekaniskt, i montrar eller dylikt, som med god marginal överstiger skyddsklass 3 kan skyddsklass 2 godkännas för omslutningsytorna.

3.1.2.2 Om det intill museets ytterväggar, eller andra yttre omslutningsytor finns möjlighet och tillgänglighet att utifrån forcera utrymningsdörrar, fönster etc. med hjälp av motordrivet fordon bör detta förhindras med hjälp av lämpligt placerade mekaniska hinder.

3.1.2.3 Det mekaniska skyddet omfattar

- (a) Samtliga omslutningsytor såsom väggar, golv, tak, dörrar, portar, fönster och glaspartier
- (b) Lås och beslag
- (c) Inkrypningskydd i form av galler, rullgaller, laminerat glas, polykarbonat etc.
- (d) Områdesskydd i form av staket, grindar, fria zoner, hinder för fordon.
- (e) Montrar, förstärkningar för löst hängande föremål.

3.1.2.4 Mekaniskt skydd av föremål i utställning skall som ett minimum vara utfört enligt följande klassificering.

Klassificering av föremål i skyddsklasser

Nivå	Föremål	Skyddsklass	Anmärkning
0	Ex.vis rekvisita, undervisn. föremål	Valfri	
1	Lägre historiskt och ekonomisk värde. Möjligt att ersätta	Skydd mot beröring Enkel fastsättning	
2	Historiskt och visst ekonomiskt värde Inte svårt att ersätta	Mek. skydd SSF 200:3 klass 2 Larm SSF 130:6 klass II	Monter eller likvärdigt skydd
3	Historiskt och visst ekonomiskt värde Svårt att ersätta	Mek. skydd SSF 200:3 klass 3 Larm SSF 130:6 klass III	Monter eller likvärdigt skydd
4	Historiskt och ekonomiskt värde Går inte att ersätta	Lägst nivå 4 som miniminivå	Monter eller likvärdigt skydd
5	Högt historiskt och ekonomiskt värde Går inte att ersätta	Lägst nivå 5 som minimi- nivå	Monter eller likvärdigt skydd

3.1.3 Teletekniska bevakningshjälpmedel

Teletekniska anordningar bör betraktas som komponenter i det fysiska skyddet. Larm och intern television skyddar dock inte mot ett väl planerat tillgrepp om det mekaniska skyddet är otillräckligt och om personella resurser inte kan komma till platsen inom erforderlig tid. Det bör erinras om att varje förändring i syfte att ytterligare höja skyddsnivån bör utgå från en förstärkning av den svagaste länken i det fysiska skyddet.

3.1.3.1 Inbrottslarm bör finnas och vara utfört i minst skyddsklass III enligt Stöldskyddsföreningens norm SSS 130:6. Inbrottslarmet skall vara utfört som i princip totalt skalskydd i kombination med inre volymskydd i samtliga utställningslokaler. Larm skall utlösas tidigt, dvs. då intrång sker genom öppningar i skalet. Utrymningsdörrar skall ha larm som utlöses vid öppning av såväl lås som dörr. Larmanläggningen skall även innefatta överfallslarm.

3.1.3.2 Larmanläggningen bör vara ansluten till godkänd larmcentral alternativt polis. Larmcentralen skall vara godkänd enligt Stöldskyddsföreningens norm SSS 130:6.

3.1.3.3 Överfallslarm bör kunna utlösas från ett antal fasta positioner, exempelvis stationär bevakning vid

reception och kassa samt från lämpliga och för personal som bevakar utställningen strategiskt placerade platser. Indikering av utlöst överfallslarm skall, fränsett till godkänd extern larmcentral eller polis, även ske i lämpligt övervakat utrymme i museet.

3.1.3.4 Under tider då utställningen är stängd skall inbrottslarmet i sin helhet vara tillkopplat. Under tider då utställningen är öppen för publik och för anställda (i avsedda utrymmen), skall endast zoner som är tillgängliga för dessa, vara fränkopplade. Övriga zoner skall vara tillkopplade.

3.1.4 Administrativa regler och rutiner

Administrativa rutiner är avgörande för ett framgångsrikt säkerhetsarbete. En viktig del i säkerhetsarbetet är därför att se till att personal, tillfälligt anställda och besökare har kunskap om gällande regler och rutiner. Anställda bör väl känna till de delar av det fysiska skyddet som berör dem i deras arbete.

3.1.4.1 In- och utpassering i zoner som inte är tillgängliga för allmänheten bör vara föremål för kontroll. Besöksbricka bör bäras av samtliga personer, som inte är anställda vid museet, som uppehåller sig i sådan zon. Det är önskvärt att även anställda använder väl synligt behörighetsbevis under sin tjänstgöring vid museet.

3.1.4.2 Tillträde till zoner med hög säkerhetsnivå bör minimeras. Permanent tillträde till dessa zoner bör beviljas restriktivt. Besökare som behöver uppehålla sig i en zon med hög säkerhetsnivå bör alltid eskorteras av en person som har permanent tillträdesrätt.

3.1.4.3 Samtliga besökande personer i kontrollerade zoner skall styrka sin identitet innan de får tillträde till och utträde ur zonerna.

3.1.4.4 Då anställda besöker zoner där föremål förvaras på skyddsnivå 3 t.o.m. 5 bör de alltid åtföljas av ytterligare en anställd (s.k. »tvåmansregel«).

3.1.4.5 Alla anställda skall minst en gång per år informeras om lämpliga delar i det fysiska skyddet samt delta i säkerhetsövningar.

3.1.4.6 Föremål i museets förvar skall vara förtecknade och stickprovskontroller skall göras för att kontrollera att föremålen finns på plats.

3.1.4.7 Ett register skall finnas över alla personer som innehar nycklar och/eller passagekort till zoner med hög säkerhet. Plan skall finnas för:

- (a) Att kontrollera att nycklar och passagekort finns på plats och är förvarade på rätt sätt.
- (b) Att kombinationer för kortavläsning byts ut med lämpliga mellanrum.
- (c) Att byte av lås görs då så är nödvändigt. (Vid reparationsarbeten bör låset tillfälligt bytas ut mot s.k. bygglås).

3.1.4.8 Flyttning av föremål inom museet skall ske på kontrollerat sätt och enligt av museet fastställda rutiner.

3.1.5 Villkor för utställningsbesökare

3.1.5.1 Museet bör ta fram en policy för vilka regler som skall gälla vid besök i utställningslokalerna. Av

policyn skall framgå exempelvis vad som gäller för medtagande av väskor, ytterkläder, paraplyer och andra föremål liksom av drycker, glass och annan förtäring. Den skall vidare uppta regler för rökning och fotografering. I policyn skall också anges vilka lokaler som är öppna för utställningsbesökare och var utrymningsvägarna är belägna.

3.1.5.2 Museet bör säkerställa att utställningsbesökare får kunskap om vilka villkor som gäller för besöket.

3.1.6 Personell bevakning

Personell bevakning utgör en del av det fysiska skyddet och är inte ensamt tillräckligt för ett effektivt skydd. Dessutom är personell bevakning mycket kostsam. Ett starkt mekaniskt skydd kan bidra till att hålla kostnader för bevakning på en rimlig nivå, samtidigt som den personella bevakningen kan använda ett mekaniskt skydd som hjälpmedel. Man bör därför sträva efter att ge föremålen ett robust och starkt mekaniskt skydd.

Museivakt eller väktare bör alltid finnas i utställningslokalerna då dessa är öppna för allmänheten. Museets behov av museivakter eller väktare skall dimensioneras med utgångspunkt i museets skyddsplan. Dimensioneringen är beroende av föremålens mekaniska skydd och av att larm löses ut på ett tidigt stadium. Den är också beroende av museets geografiska placering, utställningslokalernas utformning, föremålens värde, typ av utställning, utställningsform, mekaniska skydd, larmfunktioner, utryckningstider för vaktbolag och polis m.m.

3.1.6.1 Museivakt eller väktare skall ha fullgjort objektsutbildning på museet innan tjänstgöring påbörjas, och känna till innehållet i museets säkerhetsplan. Utöver instruktioner för hur bevakningen skall utföras skall i denna utbildning ingå moment om hur de skall ingripa vid olika händelser för vilka planer är framtagna, exempelvis utrymning av museet.

3.1.6.2 När museet är öppet för besökare skall tillräckligt många museivakter och/eller väktare finnas för att ett ingripande och avvärjande kan göras då ett angrepp på monter eller ett tillgrepp påbörjas.

3.1.6.3 Museivakter och väktare bör kunna kommunicera med varandra med hjälp av intern radiokommunikation. De bör också kunna kommunicera med receptionist som arbetar vid entrén. Överfallslarm skall kunna utlösas på kommunikationsutrustningen.

3.1.6.4 Museets säkerhetsansvariga skall föra en dialog med polisen, för att diskutera exempelvis resurser och rutiner vid utryckningar från polisen, och informera polisen om museets förutsättningar och säkerhetsarbete.

3.2 Fysiskt skydd för föremål i magasin

3.2.1 Allmänt

Den närmare utformningen av det fysiska skyddet för föremål i magasin bör bygga på skilda zoner för föremål beroende på föremålens värde. Dessa zoner skall vara av två slag; skyddad area och inre area (rum, monter eller speciella skyddsmetoder).

3.2.2 Mekaniskt skydd

En av grunderna för det fysiska skyddet är det mekaniska skyddet. Ett grundläggande syfte med skyddet är att möjliggöra för väktare eller polis att förhindra ett eventuellt angrepp mot museet, exempelvis genom att larm utlöses i god tid.

3.2.2.1 Mekaniskt skydd för omslutningsytor till lokaler där föremål/konst/dokumentation enligt nivå 2 till och med 5 förvaras skall vara utförda i minst skyddsklass 3 enligt Svenska stöldskyddsföreningens norm SSF 200:3.

3.2.2.2 Det mekaniska skyddet omfattar

(f) Samtliga omslutningsytor såsom väggar, golv, tak, dörrar, portar, fönster och glaspartier

(g) Lås och beslag

(h) Inkrypningskydd i form av galler, rullgaller, laminerat glas, polykarbonat etc.

(i) Områdeskydd i form av staket, grindar, fria zoner, hinder för fordon.

(j) Montrar, förstärkningar för löst hängande föremål.

3.2.2.3 Samlingar och enskilda föremål skall klassificeras av museet, med hänsyn till historiskt och ekonomiskt värde och skyddas därefter på fastställd skyddsnivå eller likvärdig denna. Klassificeringen baseras på den risk som föremålen och samlingarna för på grund av sitt värde.

Magasin	Placering av föremål nivå 1 och 2	Placering av föremål nivå 3	Placering av föremål nivå 4	Placering av föremål nivå 5
Ytterväggar, omslutningsyta a–e (5.3.1.1.)	SSF 200:3 klass 3	SSF 200:3 klass 3	SSF 200:3 klass 3	SSF 200:3 klass 3
Förvaring i magasinet, invändigt Väggar, tak, golv	Inga krav	En ingång. Enskilt låst utrymme i magasinet klass 3	En ingång. Enskilt låst utrymme inne i nivå 3 utrymme av säkerhetsskåp/standard	Samma som nivå 4
Behörighet	Begränsad, besökare loggas	Begränsad besökare loggas	Begränsad besökare loggas »Tvåmansregel«	Begränsad, besökare loggas »Tvåmansregel«
Larm	SSF 130: 6 klass III	Larm och volymskydd	Låslarm och volymlarm, detektor som avger larm vid påbörjat inbrott	Låslarm, detektor som avger larm vid påbörjat inbrott

3.2.3 Teletekniska bevakningshjälpmedel

3.2.3.1 Inbrottslarm bör vara utfört i lägst skyddsklass III enligt Stöldskyddsföreningens norm SSF 130:6. Inbrottslarmet skall vara utfört som skalskydd i kombination med volymskydd. Larmanläggningen skall innefatta överfallslarm.

3.2.3.2 Larmanläggningen bör vara ansluten till godkänd larmcentral alternativt polis. Larmcentralen skall vara godkänd enligt Stöldskyddsföreningens norm SSF 130:6.

3.2.3.3 Överfallslarm skall kunna lösas ut från strategiskt valda platser i magasinet. Överfallslarm skall indikeras både i larmcentralen och i lokalt utrymme i magasinet.

3.2.3.4 Under tider då magasinet är obemannat skall det mekaniska skyddet och inbrottslarmet vara intakt och i drift. När magasinet är bemannat skall skydd och larm vara frånslagna endast i de zoner där arbete pågår. I övriga zoner skall de alltid vara tillkopplade.

3.2.4 Administrativa regler och rutiner

3.2.4.1 Tillträde till magasin skall beviljas restriktivt, endast för personal i tjänsteärende. Besökande bör endast tas emot för service och underhåll och skall när det gäller den inre arean alltid eskorteras av minst en anställd och får inte lämnas ensamma. Tillfälliga besökares identitet skall kontrolleras och de skall förses med väl synlig numrerad besöksbricka.

3.2.4.2 Väskor, paket o.d. får inte tas med in i magasinet. Rutiner skall finnas för kontroll av innehåll i verktygsväskor o.dyl vid in- och utträde.

3.2.4.3 Alla anställda skall minst en gång per år informeras om lämpliga delar i det fysiska skyddet samt öva de arbetsuppgifter de har tilldelats vid en eventuell inträffad händelse.

3.2.4.4 Föremål i magasin skall vara förtecknade. Lämpliga kontroller skall genomföras för att kontrollera att föremålen finns på plats.

3.2.4.5 Ett register skall finnas över de personer som innehar nycklar och/eller passagekort till magasin med tillhörande utrymmen. Plan skall finnas för

(a) Att kontroll av nycklar och passagekort är förvarade på avsett sätt.

(b) Att kombinationer för kortavläsning byts med lämpliga mellanrum.

(c) Att byte av lås görs när så är nödvändigt. (Vid reparationsarbeten bör tillfälligt s.k. bygg lås användas).

3.2.4.5 Flyttning av föremål inom magasinet skall ske på ett kontrollerat sätt i enlighet med skriftlig instruktion.

3.2.4.6 All passage in och ut ur magasin skall registreras på lämpligt sätt.

3.2.4.7 Den inre arean skall arrangeras så att antalet ingångar minimeras. (Idealt bör endast en ingång finnas). Samtliga utrymningsdörrar skall vara försedda med larm. Andra öppningar skall skyddas mekaniskt och vara försedda med larm. Inre area skall inte vara förlagd direkt till yttervägg.

3.2.5 Personell bevakning

3.2.5.1 S.k. låsrond skall göras innan magasinet stängs efter arbetstidens slut.

3.2.5.2 Utryckningspersonal/polis skall vara väl informerade om magasinets lokaliteter. Utryckningstiden vid larm skall tas i beaktande vid projektering av det fysiska skyddet vad gäller tid för genombrytning av det mekaniska skyddet.

3.3 Fysiskt skydd vid transporter

3.3.1 Klassificering

Samlingar och enskilda föremål skall klassificeras av museet med hänsyn till historiskt och ekonomiskt värde, och därefter skyddas på fastställd skyddsnivå (se ovan 1.2). Klassificeringen baseras på den risk som samlingarna eller föremålen är utsatta för på grund av sitt värde.

Skydds nivå	Nivå 1 och 2	Nivå 3	Nivå 4	Nivå 5
Typ av fordon	Täckt lastutrymme	Täckt lastutrymme klass 2	Täckt lastutrymme klass 3	Täckt lastutrymme klass 3
Lastutrymme	Låst klass 2	Låst klass 2	Låst klass 3	Låst klass 3
Emballage	Mindre föremål i låsta trälådor	Mindre föremål i lådor klass 2	Mindre föremål i förankrade lådor klass 3	Mindre föremål i förankrade lådor klass 3
Bemanning	En person	Två personer	Två personer	Två personer
Eskort	-	Ja	Ja	Ja
Kommunikation	Mobil	Mobil + GPS	Mobil + GPS	Mobil + GPS

3.3.2 Övriga krav på skydd vid transport

3.3.2.1 Vid internationella transporter av föremål skall ansvaret för det fysiska skyddet fastställas i avtal mellan sändaren och mottagaren. Innan en internationell transport påbörjas skall avsändaren förvissa sig om

- att ansvarig avsändare och mottagare är överens om det fysiska skyddets nivå, samt
- att det fysiska skyddet har en godtagbar standard.

3.3.2.2 När internationella transporter utförs med transitering genom en eller flera stater skall den som erhållit statlig utställningsgaranti se till att det fastställda fysiska skyddet upprätthålls under hela transporten.

3.3.3 Fysiskt skydd vid utlåning

Vid utlåning av föremål skall samma krav på fysiskt skydd gälla för låntagaren som för museet när föremålet är placerat där.

4. Skydd mot brand

4.1 Allmänt

Utöver vad som gäller för utrymning av besökare och anställda vid brand skall museet planera och genomföra brandskyddet med tanke på att minimera skador på föremålen som kan uppstå vid brand. Mycket kan göras i förebyggande syfte för att förhindra snabb spridning av eld, rökgaser, sot m.m. som kan hota att vålla total eller delvis oreparerbar skada

Museet skall ha ett väl fungerande brandskydd. Detta innebär att detektering av brand och insatser för släckning skall ske med så kort insatstid som möjligt, för att minska risken för brandspridning till angränsande utrymmen.

4.2 Krav

4.2.1 Anläggningskötare

Fastighetsägaren skall utse en anläggningskötare. Denne skall handha underhållet av brandskyddsinstallationerna. Anläggningskötare skall vara väl förtrogen med brandskyddets utförande och installationer samt vid behov utreda, analysera och föreslå åtgärder tillsammans med säkerhetshandläggare.

4.2.2 Brandcellsindelning

Museets lokaler skall brandcellsindelas så att eventuell brand- och rökgasspridning om möjligt begränsas.

Utställningslokaler skall så långt möjligt delas in i brandceller med automatisk dörrstängning vid brand. Verkstäder, kontor, arkiv, matservering, klimat- och el-rum skall också utgöra brandceller. Samtliga avgränsningar för brandceller skall vara av minst brandteknisk klass A60. Avgränsningarna bör vara röktäta.

Sektioneringsväggar skall föras genom förhöjt golv och undertak. Genomföring för kablar, rör, ventilationstrummor etc. skall utföras i samma brandtekniska klass som sektioneringsväggar.

Branddörrar, brandluckor o.d. skall normalt vara stängda. Om de måste stå öppna skall de vara försedda med automatisk stängningsanordning kopplad till brandlarmanläggning. Brandspjäll skall finnas i ventilationskanaler och i för ventilationen nödvändiga öppningar i sektioneringsvägg. Brandspjällen skall stängas automatiskt, styrda av brandlarmanläggningen.

4.2.3 Brandlarmanläggning

Museets samtliga lokaler skall vara anslutna till brandlarmanläggning. Detta inkluderar dolda utrymmen som t.ex. undertak och installationsgolv. Larmanläggningen skall uppfylla regler för automatisk brandlarmanläggning utgivna av Försäkringsbranschens Service AB (FSAB). Som detektor skall generellt rökdetektor användas såvida inte annan typ bedöms vara lämpligare. Brandspjäll i ventilationskanaler och övriga öppningar samt branddörrar skall vara kopplade till brandlarmanläggningen och automatiskt stängas vid larm.

4.2.4 Släckningsanläggningar

För att höja brandskyddsnivån kan automatiska släckanläggningar installeras. Museet bör då noga avväga riskerna för en snabb brand- och rökspredning med stora sekundärskador som en följd mot de skador den automatiska släckningsanläggningen kan vålla. Behov av och möjligheter att installera släckningsanläggning skall bedömas i en risk- och konsekvensanalys som görs i samråd med brandteknisk expertis.

4.2.5 Handbrandsläckningsmaterial

Handbrandsläckare och brandposter skall placeras ut i museet i tillräckligt antal. Släckningsutrustningens kvalitet och funktion skall kontrolleras minst en gång per år och i övrigt i enlighet med vad brandmyndigheten föreskriver.

4.2.6 Utrymning

Lokalt larm för utrymning av personal och besökare skall finnas. Utrymningsplaner skall finnas såväl för personer som för föremål. Utrymningsövningar skall genomföras minst en gång om året.

4.2.7 Brandskyddsutbildning

All anställd personal skall genomgå brandskyddsutbildning och delta i de årligt återkommande utrymningsövningarna varvid även handhavandet av släckningsutrustningen skall övas.

Checklistor, instruktioner och katastrofplan vid inträffad brand skall finnas. I dessa skall inte endast planer för utrymning av besökare och anställda utan också för evakuering av föremål ingå.

Definitioner

Administrativa rutiner: En komponent i fysiskt skydd, omfattar säkerhetsbestämmelser för anställda, entreprenörer och besökare.

Brandskydd: En komponent i fysiskt skydd, inrymmer förebyggande åtgärder mot brand, skadebegränsande åtgärder vid brand och åtgärder efter brand. Inrymmer till exempel sprinklersystem, handsläckningsutrustning, utrymningsplaner för personer och föremål samt internt och externt

brandförsvaret. Omfattar även administrativa regler för heta arbeten, för utställningsbygge i museum, föreskrifter för brandfarliga vätskor m.m.

Fysiskt skydd: Skydd mot till exempel stöld, skadegörelse, åverkan, sabotage, brand och följdskador mot såväl person, föremål och byggnader. I fysiskt skydd ingår administrativa rutiner, personell bevakning, mekaniskt skydd, teletekniska bevakningshjälpmedel och brandskydd.

Kontrollerade zoner: Zoner som inte är tillgängliga för allmänheten och som endast får beträdas av behöriga. Zonerna skall vara låsta, alternativt vara föremål för tillträdeskontroll.

Mekaniskt skydd: En komponent i fysiskt skydd, omfattar skydd av väggar golv, tak, fönster, luckor, lås, galler, grindar m.m.

Personell bevakning: En komponent i fysiskt skydd, inrymmer museianställda och inhyrda väktare, museivakter, utryckningsväktare, receptionister, museivärdar m.m.

Skyddsklass: Fastställd skyddsnivå utifrån fastställd risk- och hotbild i säkerhetsplan.

Teletekniska bevakningsmedel: En komponent i fysiskt skydd, omfattar lokala försåttslarm, inbrottslarm, överfallslarm, brandlarm, automatisk passagekontroll, övervakning med intern television och övervakningslarm.

Rekommenderad litteratur

Utrymning, Arbetarskyddsstyrelsen, AFS 1993:56

Internkontroll av arbetsmiljön, AFS 1992:6

Den statliga arbetsgivaren enligt arbetsmiljölagen, AFS H 207

Våld och hot i arbetsmiljön, AFS 1993:2

Checklistor för skyddsron, SAN

Regler för mekaniskt inbrottskydd, Svenska Stöldskyddsföreningen norm SSF 200:3

Larmanläggningar, Svenska Stöldskyddsföreningen norm SSF 130:6